

آیین نامه نشر اسناد

در شماره گذشته اشاره مختصری به نشر اسناد وزارت امور خارجه صورت گرفت. در این شماره اقداماتی که تاکنون انجام شده است، به آگاهی می‌رسد:
ماده واحده قانون انتشار اسناد در تاریخ ۶۳/۱۱/۲۸ به شرح زیر از تصویب مجلس شورای اسلامی گذشته است.

قانون انتشار اسناد طبقه‌بندی شده وزارت امور خارجه

ماده واحده - به وزارت امور خارجه اجازه داده می‌شود با رعایت مصالح جمهوری اسلامی ایران، به نحوی که به تمامیت ارضی، حاکمیت، امنیت ملی و منافع جمهوری اسلامی هیچگونه خدشه‌ای وارد نیاید، برخی از اسناد طبقه‌بندی شده و تاریخی آن وزارتخانه را مطابق آیین نامه اجرایی مصوب هیئت وزیران انتشار دهد.
آیین نامه مذکور باید از تاریخ تصویب این قانون ظرف مدت شش ماه توسط وزارت امور خارجه تهیه و به تصویب هیئت وزیران برسد.

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روزیکشنبه بیست و هشتم بهمن ماه یکهزار و سیصد و شصت و سه مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۶۳/۱۲/۹ به تائید شورای نگهبان رسیده است.

همچنانکه در قانون فوق الذکر آمده است، آغاز کار نیازمند تصویب یک آیین نامه اجرایی از جانب هیئت دولت بود. این آیین نامه نیز به شرح زیر در تاریخ چهارم تیرماه ۱۳۶۵ به تصویب رسید:

آیین نامه اجرایی قانون انتشار اسناد طبقه‌بندی شده وزارت امور خارجه

ماده ۱ - به منظور انتشار اسناد موجود در بایگانی وزارت امور خارجه به شیوه علمی و همچنین فراهم آوردن شرایط و امکانات مناسب برای تدوین و تحریر دقیق و

علمی تاریخ روابط سیاسی و بین‌المللی ایران، مرکزی در دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه (واحد نشر اسناد) تحت نظر (شورای عالی نظارت بر تدوین و نشر اسناد) که در این آیین‌نامه شورای عالی خوانده می‌شود، به شرح مواد ذیل تشکیل می‌گردد:

ماده ۲ - وظایف واحد نشر اسناد به شرح زیر است:

الف) بررسی، شناسایی و دسته‌بندی اسناد.

ب) ترمیم اسناد.

ج) تنظیم فهرستهای موضوعی و تحلیلی از اسناد موجود، بر اساس دسته‌بندیهای مذکور در بند الف و انتشار این فهرستها در صورت لزوم.

د) تشخیص کمبودهای ناشی از ابهامات موجود در اسناد و یا مواردی دیگر از این قبیل.

ه) همکاری با بایگانیها و سایر مراکز نگهداری اسناد از قبیل دانشگاه‌ها و سازمانهای تحقیقاتی مهم کشور و نیز برقراری ارتباط با مرکز اسناد ملی ایران وابسته به سازمان امور اداری و استخدامی کشور، همچنین جستجو در بایگانیهای مهم دیگر کشورها و استفاده و تهیه از بایگانیهای کشورهای خارج و نیز کتب و مجموعه‌های خصوصی اسناد به منظور رفع کمبودها.

و) پژوهش در زمینه‌های تاریخی، اجتماعی و مسائل مربوط به سیاست داخلی و خارجی مرتبط به اسناد و زندگی نامه اشخاصی که به نحوی از انحاء نام آنها در اسناد ذکر شده است، به منظور روشن کردن محتوای اسناد و برقراری ارتباط میان آنها و تنظیم نتیجه این پژوهشها به اختصار و به صورت مقدمه، توضیح، شرح و تعلیقات.

ز) تدوین علمی اسناد و انتشار تنظیم آنها به ترتیب.

ح) دسته‌بندی اسناد از لحاظ اهمیت سیاسی، اجتماعی، تاریخی و سایر موضوعات و ... تهیه میکروفیلم ذخیره و تأمین آن به ترتیب اهمیت و اولویت.

ماده ۳ - شورای عالی که بالا ترین مرجع تصمیم گیرنده در مورد نشر هرگونه سند می‌باشد و حاکمیت، تمامیت ارضی، امنیت ملی و منافع جمهوری اسلامی را مد نظر خواهد داشت، متشکل از افراد زیر می‌باشد:

— وزیر امور خارجه و دو نفر از معاونین وزارتخانه به انتخاب ایشان.

— یکی از معاونین نخست‌وزیر به انتخاب ایشان.

— رئیس سازمان اسناد ملی ایران.

- مسئول دبیرخانه وزیر امور خارجه.
- مسئول دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی.
- مسئول واحد نشر اسناد.
- تبصره ۱ — ریاست شورا به عهده وزیر امور خارجه می باشد و در غیاب وی سرپرست دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی.
- تبصره ۲ — جلسات شورا با حضور اکثریت اعضا رسمیت می یابد.
- ماده ۴ — مسئول واحد نشر اسناد دبیر شورای عالی خواهد بود.
- ماده ۵ — وظیفه دبیر شورا هماهنگ ساختن امور شورای عالی، اجرای تصمیمات شورای عالی و نظارت بر انجام امور و وظایف مذکور در ماده ۲ این آیین نامه می باشد.
- ماده ۶ — وظایف شورای عالی با در نظر گرفتن کلیه مصالح جمهوری اسلامی ایران مذکور در ماده ۳ عبارت است از:
- اجازه انتشار اسناد، پیشنهاد تشکیلات واحد نشر اسناد و آیین نامه های مربوط به نحوه انتشار و یا استفاده محققان از اصل و یا تصویر آنها و نیز مقررات مربوط به چگونگی استفاده محققان حقیقی یا حقوقی از اسناد.
- ماده ۷ — اسنادی که بعد از پیروزی انقلاب اسلامی (۱۳۵۷/۱۱/۲۲) تنظیم شده اند حداقل پس از ۳۰ سال از تاریخ تنظیم قابل انتشار خواهند بود.
- ماده ۸ — تصمیمات شورای عالی پس از امضای وزیر امور خارجه قابل اجرا خواهد بود.
- ماده ۹ — استفاده کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی خارج از وزارت امور خارجه از طریق شورای عالی میسر خواهد بود.
- ماده ۱۰ — بودجه واحد نشر اسناد همه ساله جزء بودجه وزارت امور خارجه پیش بینی و از محل اعتبارات مصوب تأمین می شود.
- پس از تصویب این آیین نامه اجرایی، اولین جلسه شورای عالی نظارت بر تدوین و نشر اسناد با حضور کلیه اعضا در ۳۱ شهریور ماه سال گذشته تشکیل شد و از آن تاریخ تا کنون، این شورا شش جلسه تشکیل داده است. در این جلسات، دستورالعملهای لازم و خط مشی کلی کارها، تا حدی که برای آغاز کار واحد نشر اسناد امکان پذیر و قابل پیش بینی بود، تعیین شده است. از جمله، با توجه به کارهایی که قبلاً توسط همکاران شاغل در آرشیو اسناد وزارت امور خارجه نسبت به تنظیم «راهنما و مشخصات» اسناد مربوط به «معاهدات دوجانبه ایران با سایر کشورها» صورت گرفته و نیز با عنایت به محتوای برخی از اسنادی که

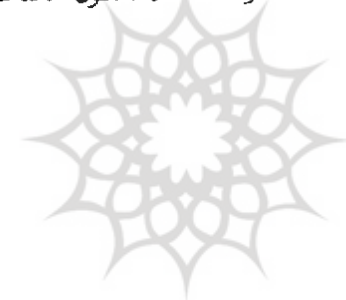
قبل از انقلاب اسلامی به صورت پراکنده منتشر شده و مستلزم تصحیح و تکمیل بوده، مقرر گردید که انتشار راهنما و مشخصات معاهدات، اولین کار «واحد نشر اسناد» را تشکیل دهد.

راهنما و مشخصات معاهدات، بر مبنای تفکیک کشورها و به ترتیب حروف الفبایی نام کشورها و در مرحله بعد، به ترتیب تاریخ عقد معاهدات تنظیم می‌گردد و جهت سهولت کار محققان، حاوی دو فهرست خواهد بود: یکی فهرست عناوین اسناد معاهدات و دیگری فهرست موضوعی معاهدات.

راهنما و مشخصات معاهدات، با یاری خداوند، پس از تصویب شورای عالی اسناد، به صورت کتابی مرجع، با حدود ۸۰۰ تا ۹۰۰ صفحه، در نیمه اول سال جاری منتشر خواهد شد.

در حال حاضر واحد نشر اسناد، مشغول آماده سازی کتاب، بر طبق برنامه فوق‌الذکر است.

عبدالمعظم هاشمی نیک



پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی